

הגמרא דורשת דרשות נוספות ש"כל המוסיף גורע".

רב משרשיא אמר: מהכא, נאמר בתורה (שמות כה) במעשה הארון: **אמתים וחצי ארכו**. המלה "אמתים" בלי האות אלף, נקרא "מאתיים" שהם מאתיים אמות, והאלף שניתוסף גרעתו לשתי אמות.

רב אשי אמר: יש לדרוש מהנאמר במעשה היריעות: **עשתי עשרה יריעות**, ובלי האות "עין" היה נקרא "שתי עשרה", ובהוספת האות עין נגרעו לאחת עשרה.

הגמרא חוזרת לדין "הודאה".

אמר רב אשי: לא שנו בכרייתא בטוען "משטה" – פטור **אלא דאמר** למחרתו **"משטה אני בכ"**, אבל אם אמר: **לא היו דברים מעולם**. לא הודתי לך, והעדים מעידים שאכן הודה לו, הוחזק **כפרן** אינו נאמן, ומשלם⁽¹⁷⁾.

כט-ב

אמר (ליה) רב פפא בריה דרב אחא בר אדא לרב אשי: **הכי אמרינן** כן אומרים **משמיה דרבא:** אף אם אומר: לא הודיתי, פטור לשלם, משום שיכול לטעון ששכח אותה ההודאה, **כי כל מילי דכדי דברים של חנם, לא דכירי אינשי** אין אנשים זוכרים. ומה שאמר "לא הודיתי", הוא משום ששכח הודאתו⁽¹⁸⁾.

הגמרא מספרת עובדא.

ה**הוא** היה איש אחד, **דאכמין ליה עדים** לחבריה שהחביא עדים מפני איש אחר **בכילתיה** בתוך היריעה הפרוסה סביבות המיטה.

אמר ליה לחבריה "מנה לי בידך", אמר ליה "הן". אמר "האם אתה רוצה שכל השומעים בין עירי ובין שכבי ישנים, ליהוו עלך סהדי יעידו על הודאתך?", המחביא הכיר בו שאינו מוכן להודות בפני עדים, לכן חשב, שמא יחשוב הנתבע שכולם ישנים, ויודה, והם העדים שהיו ערים יבואו ויעידוהו,

ואם הודתי הנני מתחייב לשלם", והיות והעדים אכן מעידים שהודה, הרי התחייב לשלם. ולדבריו, לא התכוין רש"י לומר, שאין מרשים לו להישבע מטעם "שקרן". אלא, ששבועה לא תעזור לו, כיון שמכל מקום הודה. ועדיין צ"ע, מה רצה רש"י בכך, למה לא פירש כפשוטו שאינו נאמן כיון שהודה, והדאתו הודאה, כמו שפירש ה"ד רמ"ה, ומה ענין שבועה לכאן.

18. וכתב ה"ד רמ"ה: דברים אלו אמורים, אם עתה טוען "משטה היית כך בעת שהודיתי", אבל אם אינו טוען, אנו הבית דין לא טוענין לו. וכתב הר"ן שהיא דעת רש"י.

כן, היות ונשים דעתן קלות רוצה להוסיף לה סייג וגדר. ועתה, אילו אמר לה שהוספה זו היא מטעם סייג וגדר, אין הוכחה מכך שלא מתה, ובכך שאמר כן בשם הקב"ה והוסיף לה, יצא מכך גרעון שנגעה ולא מתה, ואחר כך אכלה ולא מתה, וזה גרם לאדם לאכול, כשם שחווה לא מתה.

17. רש"י כתב: "אפילו בשבועה", וכוונתו, אף שכופר הכל פטור משבועת התורה, בכל זאת נשבע שבועת היסת מדרבנן, וזה שהודה וכופר – לא נאמינהו אפילו כשישבע.

והטעם, כתב הערוך לנר, כיון שאומר לא היו דברים מעולם, נעשה כאילו אומר "לא הודיתי

מדברי רב כהנא ורבי שמעון שאמרו: הא אמר ליה "לא", יש לדייק, שרק אם הנתבע מסרב לשאלת התובע, אזי אינה הודאה. ואילו היה שותק על שאלת התובע: עירי ושכבי [או חיי ומותין] ליהווי עלך סהדי?" יש בשתיקתו משמעות של הודאה, והעדים יכולים לבוא ולהעיד על הודאתו.

אמר רבינא, ואיתימא או שאמר כן רב פפא: שמע מינה מהא משני עובדות הנ"ל

—

הא דאמר רב יהודה אמר רב: צריך שיאמר "אתם עדיי", מדובר באחד משני אופנים. לא שנא בין כי אמר ליה "אתם עדיי", ולא שנא ובין כי אמר מלוה והעדים שומעים "האם ברצונך שפלוני ופלוני יהיו עדים?", ושתיק ליה, הוי שתיקתו כהודאה⁽¹⁹⁾.

ומניין מדייקים כן?

טעמא כל הטעם שפטר והוה רב כהנא ורבי שמעון, משום דאמר ליה "לא" וסירב להודות בפני עדים, משמע, אבל אי שתיק, הכי נמי שיש בכך הודאה.

הגמרא מספרת עוד עובדא.

ההוא היה איש אחד דהוה קרו ליה שאנשים

באומרים ששמעו הסכמתו בין לערים ובין לישנים. אמר לו הנתבע "לא", אינני מסכים להעידם, למרות שהודיתי לך.

ובא הדבר לפני רב כהנא.

אמר רב כהנא: ומה נעשה לו? הא אמר ליה "לא", ולא הסכים להודות בפני עדים. ואין הודאתו הודאה.

הגמרא מספרת עובדא דומה.

ההוא היה איש אחד, דאכמין החביא עדים בקיברא בין הקברים לחבריה מפני חברו.

אמר ליה "מנה לי בידך", אמר לו "הן". אמר לו "האם אתה רוצה שחיי ומותי החיים והמתים ליהווי עלך סהדי יעידו על הודאתך". עשה כן בחושבו שבודאי יודה, כי המתים לא יבואו להעידו, ולא עולה על דעתו שהחיים שומעים, ויבואו להעידו, באומרם שהסכים לחיים ולמתים.

אמר ליה "לא" אינני מסכים.

אמר רבי שמעון [בן לקיש]: הא אמר ליה "לא" ואין בהודאתו הודאה, כיון שלא הסכים להודות בפני עדים.

ס"ק ג', תומים ס"ד, קצות החושן ס"ק ב', ונתיבות המשפט חידושים ס"ק ד'.

19. כתב הר"ן: דברים אלו אמורים אם בתחילה הודה לו, ועתה שתק. אבל אם שתק לו בתביעתו הראשונה, אין בשתיקתו הודאה, ואינה כלום. כי יתכן שאינו חושש להגיב על תביעתו שקר, או שלא שמע.

אבל הרבה ראשונים סוברים, שאפילו אם עתה אינו טוען משטה הייתי כך בעת הודאתי, טוענים לו בית דין שהיה משטה ולכן אינו זוכר עכשיו, ואילו היה נזכר שהודה, היה טוען בעצמו שהיה משטה.

ומה שאמרו שאין טוענין הוא רק באופן אם מודה שהודה וזוכר הודאתו, ועכשיו אינו טוען "משטה הייתי כך", לכן אין טוענין לו.

ועיין בטור ושו"ע סימן פ"א, ובשפתי כהן

כינוהו "קב רשוי", מלא קב [שם כלי מידה] שטרות יש עליו. כלומר, הוא חייב מעות להרבה אנשים.

אמר האיש ההוא "אינני חייב להרבה אנשים, כי מאן מסיק בי מי תובע ממני, אלא פלוני ופלוני ולהם אני אכן חייב".

אתו באו האנשים האלו תבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן, בתביעה שהודה בפני עדים שהוא חייב להם.

אמר רב נחמן: אין בהודאתו כלום, ואין עליו תביעה, כי מה שהודה, הוא משום שאדם עשוי לומר לבריות "חייב אני מעות לפלוני", כדי שלא להשביע את עצמו, לא להיראות שבע ממון, כדי להתרחק מעין הרע⁽²⁰⁾.

הגמרא מספרת עוד עובדא.

ההוא היה איש אחד, דהוה קרו ליה שאנשים

כינוהו "עכברא עכבר דשכיב דינרי השוכב על דינרים". כלומר, כשם שעכבר השוכב על דינרי זהב אינו נהנה מהם, כך האיש ההוא, שהנו עשיר ואינו נהנה מממונו.

כי קא שכיב בעת מיתתו, אמר "פלניא ופלניא פלוני ופלני מסקי בי זוזי תובעים ממני סכום מעות, והנני חייב להם.

בתר דשכיב אחרי מיתתו, אתו באו האנשים האלו, תבעוהו לירשין, בתביעה שאביהם הודה בחייו שהוא חייב להם.

אתו באו להתדיין לקמיה דרבי ישמעאל ברבי יוסי.

אמר להו להיורשין: כי אמרינן במה אמרו חכמים: אדם עשוי שלא להשביע את עצמו, הני מילי דברים אלו אמורים מחיים כשאדם אומר כן על עצמו בחייו, אבל אם אומר כן בשעת מיתתו, שמשמעותם שיתנו את

התובע, והוא מעצמו אמר כן, ולא עלה בדעתו שהמלוה יתבעוהו על דיבוריו, ודאי אומר כן בלי רצון ל"הודאה". ולכן כל התביעה באה בעקבות אמירתו, ולכן אנו הבית דין טוענין לו. עוד כתבו התוס', דאף טענת משטה שאין טוענין לו — טוענין לבניו, ומביאים ראיה מהגמרא בבא בתרא, עיי"ש.

אבל הגמרא יוסף כתב בשם המפרשים [וכן כתב הטור בשם הראב"ד] דאין טוענין טענת "שלא להשביע" אם לא טען כן. ואין ראיה מרב נחמן שטען כן, כי יתכן שאכן טען כן, ולא הוזכרה בגמרא. וכן חולק על מה שכתבו שלבנו טועניו אפילו טענת משטה, ודוחה את ראית התוס', עיי"ש.

20. מבואר בהערה ד' ההבדל בין טענת "משטה", לטענת "שלא להשביע".

התוס' מדייקים מכאן, שטענת "שלא להשביע", טוענין בית דין בשבילו אם אינו טוען כן. שהרי רב נחמן טען כן, אף שבעל הדין לא טען.

ומה שאמרה הגמרא לעיל שאין טוענין אם לא טען הוא, היינו דוקא בטענת משטה.

והיד רמ"ה מבאר: בטענת משטה הבאה אחרי תביעת התובע ואחרי אמירת הלוח: "הן", יש מקום לומר שאכן חייב לו, כי למה הודה לו הרי ידע שיתבעוהו בבית דין על כן, לכן אין בית דין טוענין לו. אלא, אם הלוח בעצמו טוען "משטה", אמרה הבריתא שמתקבלת טענתו. אבל טענת "שלא להשביע" הבאה בלי תביעת

עתה דנה הגמרא במי שהודה הודאה גמורה בפני עדים, וההודאה מחייבתו לפרוע, ורוצה המלוה לכתוב הודאתו בשטר ולהחתים העדים, בכדי שהודאה תקבל תוקף של "מלוה בשטר"⁽²²⁾, אימתי כותבין ומתי אין כותבין.

הודה הלוח **בפני שנים** עדים, וקנו מידו עשה מעשה קנין להתחייבותו — **כותבין** שטר הודאה, אף שהלוח לא אמר להם "כתבו שטר", מפני שעשה קנין, וסתם קנין עומד לכתיבה.

ואם לאו לא עשה קנין — **אין כותבין**, כי הלוח רוצה שתהיה כמלוה בעל פה, ולא בשטר. ואף שהודה בפני עדים, ואכן התחייב, אינו רוצה שהתחייבותו תיכתב בשטר.

הודה **בפני שלשה ולא קנו מידו** —

רב (אמי) אמר: כותבין, כי את השלשה עשה לבית דין, והודאה⁽²³⁾ בפניהם כשטר

המעות **לאחר מיתה** — לא נאמר שעשוי שלא להשביע את עצמו. כי מה איכפת ליה מה שיחשבו עליו אחר מיתתו, שמע מינה, שרצונו היה להודאה.

היורשין **פרעו פלגא** מחצית הסכום שהאב הודה. **תבעינהו** תבעו אותם **לדינא לאידך פלגא** על מחצית שעדיין לא פרעו. **אתו לקמיה דרבי חייא**.

אמר להו רבי חייא: הנני חולק על רבי ישמעאל בריבי יוסי, והנני סובר: **כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו** — כך **אדם עשוי שלא להשביע את בניו**. ואינו רוצה שיחזיקו את בניו לעשירים, ורוצה להתרחק מעין הרע. ופטרם מלשלם את יתרת החוב.

אמרו ליה האנשים התובעים את היורשים לרבי חייא: האם **ניזיל וניהדר** נחזיר את מחצית הסכום שקיבלנו?⁽²¹⁾ **אמר להו רבי חייא**: **כבר הורה זקן** — רבי ישמעאל, ולפי פסק דינו קיבלתם את המעות, ולא אחלוק על מה שעשה. [אף שאיני סובר כמוהו].

21. כן כתב רש"י.

אבל היד רמ"ה והרי"ף מפרשים שהיורשים בקשון שיחזירו להם את מחצית הסכום שפרעו. על דעת רש"י מקשה הערוך לנר, אם ידעו שאביהם היה חייב להם למה רצו להחזיר. ואם לא ידעו, למה בכלל באו לתבוע. עיין שם תירוצו.

22. הנפקא מינא בין מלוה בשטר למלוה בעל פה, הוא: במלוה בעל פה יכול לטעון אחר כך "פרעתי" לפי מאן דסובר: "המלוה את חברי בעדים אין צריך לפרעו בעדים", ואילו במלוה בשטר אינו יכול לטעון "פרעתי", כי "שטרך

בידי מאי בעיא". כן כתבו היד רמ"ה כאן והרשב"ם בכ"ב (מ א).

ועוד, מלוה בשטר גובה ממשועבדי, ואילו מלוה על פה אינו גובה ממשועבדי. ועוד יש כמה חילוקים בין מלוה בשטר למלוה בעל פה.

23. כן ביאר היד רמ"ה, וכן לקמן בדברי רב אסי.

כי מה שכתב רש"י "הפקרם הפקר וכו'" הוא רק ביאור "איזה כח" יש לבית דין לעשות דבר שלא ציווום. אבל אינו מבאר "למה" עושים אותה להודאה בשטר, הלא הלוח לא ציווה להם

דמי. והם יכולים להפקיר ממון בעלים, לכן יכולים לשנותה ממלוה על פה למלוה בשטר, ולהיות במקום הלוח לעשות שליח לכותבה בשטר.

ורב אסי אמר: אין כותבין, כי מסתמא לא קיבלם להיות בית דין, אלא כעדים [ועדים אינם כותבין, אם לא ציוו או שלא קנו מידו].

ומספרת הגמרא:

הוה עובדא כוּו שהודה בפני שלשה ולא קנו מידו, ורב לא כתב שטר כשיטתו, אלא חש לה רב להא דרב אסי חשש לשיטת רב אסי הסובר ש"אין כותבין".

ובענין זה נחלקו אמוראים.

אמר רב אדא בר אהבה: הא אודייתא הודאה זו הנעשית בפני שלשה [ולא קנו מידו] — זימנין כתבין באופנים מסויימים כותבין וזימנין לא כתבין.

ובמה זה תלוי?

אם כניפי ויתבי שלשה שהיו יושבין, והודה בפניהם — לא כתבין. אבל, אם כנפינהו איהו הוא הלוח קיבצם וזימנם יחד — כתבין.

כי, אם קיבץ את שלשתם, במקום ההודות

בפני שנים, דעתו שיהיו בית דין, לכן כותבין. אבל אם בא ומצאם יושבין, והודה לפניהם, אין מכך הוכחה שרצה אותם בתורת בית דין, ויתכן שהיה מודה גם בפני שנים.

רבא אמר: אפילו אם כנפינהו איהו לשלשה — לא כתבין, כיון שעדיין אין הוכחה שהתכוון לבית דין אלא להרבות עדים, עד דאמר להו "הוּו עלי דייני", היו עלי דיינים, ואז מוכח שרצה אותם בתורת בית דין, ובלי שאמר כן, אינו רוצה לעשותם בית דין.

מר בר רב אשי אמר: אפילו אמר "הוּו עלי דייני" — לא כתבין, עד דקבעי דוכתא שיקבעו מקום, כדרך הדיינים, ושלחי שליח בית דין ומזמני ומזמינים ליה להלוח בשם הדינים, לבא לבי דינא, והתובע תובעו, והלוח מודה בפניהם. והואיל ועמד בדין, ובית דין מחייבים אותו, [אף אילו לא הודה] יש לפסק בית דין תוקף של מלוה בשטר הגלויה לכל, לכן כותבין.

אבל, אם מעצמו הודה בפני בית דין, אין לכך תוקף של פסק בית דין, אלא כהודאה בפני עדים בלבד⁽²⁴⁾.

עתה דנה הגמרא אם יש חילוק בין הודה בפני עדים במטלטלין להודה בקרקעות.

והטעם לחלק בינהן, הוא: בשלמא הודה במטלטלי שהם בידי הלוח, ו"מלוה להוצאה

לכתוב שטר.

ולפי היר רמ"ה מבואר, שעצם הודאה בפני בית דין היא הודאה חזקה כשטר.

המפרשים ז"ל דהא דאמר מר בר רב אשי דלא כתבין עד וכו' היינו משום דמודה מעצמו איירי בלא תביעת בעל דבר, הלכך אין "שם דיינים" עליהם. אבל במודה על ידי "תביעה" בפני שלשה, ואמר: "הוּו עלי דיינים", הרי זה בית דין

24. הנמוקי יוסף מבאר וזה לשונו: וכתבו מן

מר זוטרא אמר: כותבין.

ומסקנת הגמרא: וחלכתא: כותבין.

עתה דנה הגמרא, במה שאמרו שהודה במטלטלי בפני עדים ולא קנו מידו אין כותבין, האם יש חילוק בין מטלטלין שהם צבורין ומונחים ["בעין"], לבין מטלטלין שאינם בעין.

והטעם לחלק ביניהם, הוא: בשלמא כשאינם בעין, והלוה מתחייב בהודאתו "לפורעם" לעת מצוא, אינו רוצה שיכתבוהו בשטר, ורוצה להשתעבד רק במלוה על פה. אבל אם המעות או המטלטלין הם בעין, אין

ניתנה, היינו, המעות שלוה הם שלו לכל צרכיו, ואין עליו אלא "חוב" לפרוע, לכן לא ניחא ליה לעשותה מלוה בשטר, שאינו רוצה שיעבוד אליים. אבל הודה על קרקע שהיא שייכת להמלוה, בהודאתו אינו "משתעבד", אלא גילוי דעת שהיא של המלוה, ומה לי בשטר ומה לי בעל פה — בכל אופן שייכת להמלוה ואינו משתעבד יותר על ידי השטר.

הודה במטלטלי, וקנו מידו — כותבין, ואם לאו שלא קנו מידו אין כותבין. כמבאר.

והדיון הוא: הודה **במקרקעי, ולא קנו מידו, מאי?** האם כותבין או אין כותבין.

אמימר אמר: אין כותבין כמו במטלטלי (25).

25. כתב היד רמ"ה: אמימר סובר שחוששין, שמא ימותו עדי ההודאה, והלוה יקנה ממנו את הקרקע בלא עדים, ואחר כך יוציא המלוה את שטר ההודאה.

ורבינו יונה מוסיף: ואילו אם אין שטר, יוכל הלוה לטעון: "לא היו דברים מעולם", ומעולם לא הודאתי לך.

ומר זוטרא סובר שהוא חשש רחוק, שמא יקנה ממנו בלא עדים, ושמא ימותו עדי ההודאה.

והמאירי מוסיף שאם יעשה כן לקנות בלא עדים ובלא שטר הריהו שטה, ואין אנו אחראים לשוטים.

אבל הר"ן סובר שלא מטעם חשש רמאות נגעו בה, אלא, שאמימר סובר ששטר עושין רק בצוואה מפורשת מאת המקנה, כמו שנאמר: "ואקח את ספר המקנה", וכיון שלא עשאו שליח לכתוב שטר, אלא שהודה בפניהם, אין יכולים לכתוב שטר מדעת עצמם.

ומר זוטרא סובר, היות ואין שום הקפדה בדבר, ולא שום נזק להלוה, לכן אמדינן בדעתו

גמור, ויכולים לחייבו, וכל שהם יכולים לחייבו כותבין לו שטר. וכן נראה.

אבל הרמב"ם כתב (פ"ז מהל' טוען ונטען הל' ב) ביאור אחר וזה לשונו: בית דין של שלשה שהיו יושבין במקום הקבוע להן ובא התובע וקבל [תבע] לפניהם ושלחו שליח אצל הנתבע ובא והודה בפניהם, הרי אלו כותבין ונותנין לבעל דינו. אבל אם לא היו קבועין ולא שלחו לו, אפילו קבץ אותן והושיב השלשה והודה בפניהן ואמר להן הווי עלי דיינין, ואחר כך בא התובע ואמר כתבו לי הודייתי — אין כותבין "שמא יתן לו ונמצא זה תובע אותו בשטר".

ומבארו בספר מאירת עינים (סי' לט ס"ק י"ט): כשלא שלחו לו אין הלוה מעלה בדעתו שהשלושה כתבו וחתמו הודאתו ויתנהו להמלוה, לכן כיון שאינו יודע מהשטר, יתבענו המלוה בלי שטר ואחר כך יוציא עליו את השטר. אבל כשתבעו ושלחו אחריו, יודע שהשלושה יכתבו הודאתו בשטר, ולא יפרענו בלי החזרת השטר.

בהודאתו השתעבדות, אלא הודאה שהם אכן של המלוה, ואין משתעבד יותר בשטר.

ומאידך, יש לומר שאף אם המטלטלין הם בעין, הואיל ו"מלוה להוצאה ניתנה", ויכול להוציאם ולפרוע אחרים תחתיהם, לא ניחא ליה לכתוב עליהם שטר⁽²⁶⁾.

רבינא איקלע הזדמן לדמהריא שם מקום.

אמר ליה רב דימי בר רב הונא מדמהריא לרבינא: מטלטלי שהודה בהם בפני עדים, ואיתנהו בעיניהו — מאי האם כותבין או אין כותבין.

אמר ליה רבינא: כמקרקעי דימי, דינם כקרקעות וכותבין שטר אף בלי צוואת הלוה, כדעת מר זוטרא.

רב אשי אמר: כיון דמחוסרי גוביינא שעדיין לא גבו אותם, כלומר, לא הגיעו לידי המלוה, אלא הודאה בלבד — לא כותבין. כמבואר.

נוסח שטר הודאה, הוא "בא לפנינו פלוני בר פלוני, ואמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה ותנו להמלוה, וכו'".

ומספרת הגמרא עובדה בנדון זה.

החיא אורייתא שטר הודאה, דלא הוה כתוב בה חסרו מלים אלו "אמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה", אלא היה כתוב בנוסח שפלוני הודה בפני עדים.

ועתה טוען הלוה שלא ציווה להם לכתוב שטר, ולא קנו מידו, והם כתבוהו מעצמם. והרי נפסקה ההלכה שאם לא קנו מידו אין כותבין.

אביי ורבא דאמרי תרווייהו: השטר כשר הוא, דודאי אמר להם לכתוב שטר. ונדון זה — היינו דומה, להדין דריש לקיש.

מי שמכר נכסי ירושת אביו, ואחר כך באו קרוביו לערער על המכירה, וטוענים שהיה קטן פחות מבן עשרים, וההלכה היא שרק בן עשרים מותר למכור נכסי ירושה —

דאמר ריש לקיש: אין ערעורו ערעור, משום שחזקה אפשר להעמיד על החזקה, שמסתמא אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה השטר במוכר שהוא גדול.

וכן בנידונינו, ודאי, אם חתמו עשו כן במצוות בעל ההודאה.

מתקיף לה רב פפי, ואיתימא רב הונא בריה

להתנגדותו לשטר משום שאינו רוצה להשתעבד בשיעבוד אלים, כנ"ל בקרקעות, היות ובכל אופן פקדון אינו נגבה מן המשובדים [אי החזרת פקדון, כשחייב להחזיר, אינה גורמת שיקחו קרקעותיו מן הלקוחות שקנו ממנו קרקעות אחרי שהפקידו בידו הפקדון].

אלא הטעם שאין כותבין שטר, הוא משום, שהשטר הוא לרעתו, שבלי שטר יוכל לטעון

שניחא ליה שיכתבו ההודאה בשטר.

ומדייק הקצות החושן (סי' לט ס"ק ד), שאף שנפסקה ההלכה כמר זוטרא וכותבין, כיוון שהוא מטעם אומד שמסתמא ניחא ליה, אם יתנגד במפורש לכתובת השטר, אזי אין כותבין. ועיין שם בחידושי הגאון רע"א.

26. כתב הר"ן, אם מדובר במטלטלין שהם בעין, ודאי שהם פקדון ביד הלוה, וממילא אין הטעם

שלשה שישבו לקיים את השטר, ולפני חתימת השטר מת אחד מהם, אמרה הגמרא במסכת כתובות, שכותבין: "במותב תלתא הוינא [במושב שלשה היינו] וחד ליתוהי [והאחד איננו]". ואם יכתבו לא כן, יאמר הרואה, שקיימוהו בשנים.

ובשטר אודייתא שאנו דנין בו, לא היה כתוב כן.

ולא הוה כתב בה: "במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי".

האם השטר כשר או לא?

סבר חשב רבינא למימר: היינו דריש לקיש, דינו דומה לדין של ריש לקיש, ומסתמא נעשה כדת וכהלכה, וודאי שהיו שלשה.

אמר ליה רב נתן בר אמרי לרבינא: הכי אמרינן משמיה דרבא: כל כי האי גוונא כל שהוא בצורה זו, חיישינן, שאכן היו בית דין, ולבית דין טועין בהלכה זו, וסוברים ששנים כשרים לדון. ונפסקה ההלכה כרבי אבהו. [לעיל ג ב] הסובר: שנים שדנו דיני ממונות, לדברי הכל אין דיניהם דין⁽¹⁾.

והשטר פסול.

אמר רב נחמן בר יצחק: אי כתב בה בהאודייתא: "בי דינא", כגון: בא פלוני אלינו "הבית דין", או: אנו "בית דין" ישבנו — תו לא צריך, אין צריכים יותר, כלומר, השטר כשר, מפני שהכל יודעים שאין שנים

דרב יהושע: הלא אפילו דיינים הרבה יש שאינם בקיאים בהלכה זו, ששנים שלא קנו מידו אין כותבין, מי איכא מירי האם יתכן כדבר הזה, דאנן הדיינים, לא ידעינן, ואילו **ספרי דבי דינא ידעי**?! ומנין ההסתמכות על הסופרים שיודעים דין זה, ואם כתבוהו — ודאי ציוום בעל ההודאה.

שאיילנהו שאלו **לספרי דאביי**, וידעי, ואכן ידעו לדין זה, וכן שאלו **לספרי דרבא**, וידעי.

ולמסקנא: שטר שחתומים בו שני עדים, אף שלא כתבו שציווה להם לכתוב, או שקנו מידו, שטר כשר הוא.

במה דברים אמורים, אם כתוב בנוסח של עדים "אנו עדים מעידים".

והגמרא דנה עתה בשטר, שהיה כתוב בנוסח של דיינים, וחתומים עליו רק שנים. האם השטר כשר?

וצדדי הספק הם: האם אפשר גם בנדון זה להסתמך על ה"חזקה" של ריש לקיש, ולומר שמסתמא נעשה בכשרות, והיו במושב שלשה, ואוחד מהם שכח לחתום. או לא, כמו שיבואר.

היא שטר אודייתא, דהוה כתב ביה בנוסח של דיינים "דוכרן פיתגמז", זכרון דברים [ואילו עדים כותבים "זכרון עדות"], **וכל לישני דבי דינא**, כל נוסחתו היה בלשון דיינים, וחתומים עליו רק שנים.

ז-א

יתכן שיפרעם בלא עדים, ויבוא אחר כך המלוה ויוציא עליו שטר.

1. ואם נרצה להסתמך עליהם כעדים בלבד, אי

"החזרתיו", ואם יכתבו שטר — לא יוכל לטעון כן.

וכתב היד רמ"ה, ואם מדובר שמטלטלין [או המעות] האלו שהודה עליהן הם מלוה או גזל,